

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50 „
Helyben nézve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Védőkre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 8. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes száma ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, decz. 21.

A hála és kegyelet ünnepe.

— A Szaniszló-szobor leleplezése. —

Végbement az ünnep, a hála és kegyelet megható ünnepe. Szerény keretek közt, csendesesen folyt le, amint legjobban illett az elhunyt nagy főpásztor szelleméhez.

Nagy-Várad társadalmának minden rétege oda sereglett az ünnepély színhelyére, hogy láthassa művészi képmását annak, kit huszonhét év alatt sem tudott elfelejteni.

Eljöttek azok, kik őt még ismerték s kik valamennyien megőrizték szívükben iránta a szeretet és hála érzelmeit. Eljöttek a szegények, kik annyiszor érezték jöltevé kezének áldásait, eljöttek, hogy elsirják hálájukat a »szegények atyjá«-nak ércbe öntött alakja előtt.

Eljöttek az általa alapított vagy segélyezett intézetek növendékei, az árva gyermekek, hogy köszöntsék szobrát annak, kinek jó szíve gondoskodott róla, hogy pótolva legyen a korán elvesztett szülők gondoskodása.

Elhozta koszoruját a város, elismerése, hálája jeléül — nagy jöltevéjének.

Ott volt az egyházmegye papsága, — köztük sokan, kiket még Szaniszló szentelt papokká, hogy leróvják hálájuk és köszönetük adóját a megye »jó pászlora« iránt.

Ott volt, szerényen meghúzódva az is, aki felejtethetetlen jöltevéjének ily fejedelmi emléket emelt.

A szíveket meghatottság fogta el, a szemekben itt-ott könny csillogott, mikor lehullott a lepel Szaniszló ércalakjáról.

Aki ezt a diszes szobrot állíttatta azt akarta, hogy hirdesse az a jelen és jövő nemzedéknek a nagy püspök nagy ereyeit és ösztönözze őket azok utánzására. Ez az emlékmű meg fog felelni rendeltetésének. De hirdetni fog mást is.

Ez a meglepően sikerült szép szobor azt is hirdeti, hogy az emberek szívében van még fogékonyság nemesebb érzelmek iránt. Megadják az elismerést a valódi érdemeknek. És hirdetni fogja azt is, hogy a hálának és kegyeletnek oly ritka példányai is akad még, amely képes nagy áldozatokban is nyilvánulni.

Vasárnap délelőtt $\frac{3}{4}$ 10 órakor leleplezték le, nagyvárad boldog emlékü, jótékony püspökének, Szaniszló Ferencznek emléksobrát.

A leleplezési ünnepélyen városunk színe-java részt vett. Az egyes hivatalok képviselői a polgári és katonai előkelőségek nagyszáma egészen betöltötte a székesegyház udvarát.

A következő hiányos névsort sikerült összeállítani:

Pokorny Herman, Cauerauce de Graucy vezér-őrnagy, Remiz alezredes, Szunyogh Péter, Sipos Orbán, dr. Sipos Árpád, Hoványi Géza, Középpessy Gyula, Dus László, Rác Mihály, Kenéz Sándor, Rádl Ödön, dr. Schweiger Ede, Schlauch Nándor, Mártonffy Bogdán, Szemes Ferencz, Réz Mihály, Székely Sándor, dr. Grósz Albert, Géczy Lajos, Urbán Adolf, Dobosffy Kálmán, Mezey Mihály, Vargha Ákos, Ferdényi Olivér, Jancsó Lajos, Török László, Kaczián Károly, Kugler Albert, Schöpllin Ágoston, Gyalokay Lajos, Hlatky Endre, Peizer József, Szűcs István, Szűcs Dezső, N. Juth

Sándor, Vendlér Nándor, Karger Sándor, Kunyhóssy János, Csobánecz Lajos, a lat. és görög szertartásu papság nagyszámban. A kath. jellegű és városi intézetek, társadalmi körök testületileg vagy küldöttségek által.

Az ünnepély a papnövendékek által előadott alkalmi énekkel kezdődött, mely után Palotay László tartott megható leleplező beszédet, mely egész terjedelmében a következőképpen hangzik:

Palotay László beszéde.

Az emlékezet korszakát üljük, melyeknek napjainkban tételt adott a millenniumi ünnep; ha ez nincs, sok nagy férfiú nevét, és történelmi adatot homály fedne. Sok nagy, hazafián és nemesen érző fia volt e hazának, sokaknak emlékét a történet néma lapja örökítette meg; többfelé az okmány és levéldarab poros irományai közt találhatók fel. Nincs semmi, mi emlékeket nyíltan jelezne, pedig az emlékek a nemzeti műveltséget jelentik, ezek által a nemzet saját magát tiszteli meg.

A magyar haza főpapjai közt is találunk ilyeneket, kik magasztos és vallásos érzületök mellett, mindenkor buzgó hazafiak voltak s a történet szerint hazájokért életüket és véréket feláldozták. Századunk sem nélkülözi az ily egyházi férfiakat, kiknek neveit az utódok példájára arany betűkkel kell följegyezni, mint kik legszentebb érzelmeiket és vagyonukat, az egyház és hazának javára szentelték.

Ily férfiú és főpap volt a n.-váradai egyházmegyének nagynevű Istenben boldogult püspöke Szaniszló Ferencz, kinek tisztelettel kimondott nevére most is sajog sokaknak kebele, mert benne nemcsak főpásztort és atyát, hanem angyali lelkű jöltevévet vesztett városunk, az egyházmegye és hazánk, kire ma is hálával emlékeznek hívei és fiai, városunk s a négy megye és lelkesedéssel beszél róla az, ki őt ismerte, vagy vele személyesen érintkezett, mint ki igazi apostoli lelkületénél fogva

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Céline haja . . .

Daudet Alphonse után Giulio Lucasproni.

Egy szép októberi reggelen, néhány nappal Párisból való elutazásom előtt, éppen reggelizés közben állított be hozzám egy öreg ember, elnyűtt sáros ruhában, meghajolva s egész testében reszketve, mint valami koppasztott golya.

Ez Bixion volt. Igen, párisi Bixion, a mérges, büvölő Bixion, ez a bohó csufondáros író, aki 15 esztendőn át mulattatott benneteket pamphletjeivel, karikatúráival. A boldogtalan milyen szomorú volt! Meg se ismertem volna, ha belépéskor el nem fintorítja az arcát.

Hajlott fejjel, botját ajkaihoz emelve, mint valami klarinétot, tipegett a híres bohóc szobám közepéig s majd fölboritva az asztalt így szólalt meg:

»Könyörüljön egy szegény vakon.«

Oly természetes játéknak tűnt ez föl előttem, hogy nem tartóztathattam magamat a nevetéstől. Amde ő egész hidegen így szólt.

— Azt hiszi, tréfálok? Am nézze szememet!

Ezzel két világtalan golyót mutatott. — Vak vagyok kedvesem, gyógyíthatatlan . . . Így jár aki vitriollal ír. E gyönyörű mesterségnél megégettem szememeimet; nézze csak oda a láng, de a bél is! — tevé hozzá szemhéjaira mutatva, melyeken nyoma se látszott már a pilláknak.

Annyira megindultam, hogy képtelen voltam felelni valamit. Hallgatásom nyugtalanítá: — Dolgozik talán?

— Nem Bixion, csak reggelizem. Legyen szerencsém!

Nem felelt, de orrezimpái mozgásából láttam, mily szívesen fogadná el meghívásomat. Kézen fogtam s leültettem magam mellé.

Mialatt egy terítéket hoztak, mosolygó képpel szívta magába szegény ördög az ételek illatát . . .

— Be jó szaga van! No ma jó napom lesz; de régen is volt, mikor utóljára früstölköltem. Minden reggel egy rossz darab kenyeret eszem, míg az egyik minisztériumtól a másikig futkosom . . . Tetszik tudni, csakugyan egyik minisztériumtól a másikhoz; ez egyetlen foglalkozásom . . . Én tudniillik szeretnék valami trafikhoz jutni . . . Mit tetszik mondani? Utóvégre is élnem kell. Se rajzolni, se írni nem tudok többé . . . Diktáljak? Igen de mit . . .

Semmi sincs a fejemben, semmit se tudok kitalálni. Azelőtt a párisi grimasszokat figyeltem meg, rajzoltam le s irtam hozzájuk. Ez volt a foglalkozásom, de most már persze vége. Azért hát valami trafikra gondoltam . . . értsük meg jól, nem a boulevardokon. Ilyen kegyre nem tarthatok számat; nem vagyok én se tánczosné anyja, se katonatiszt özvegye. Csak valami kis vidéki trafik akadna messze, messze innen . . . Vesszek majd egy hatalmas porcellánpipát, Jánosnak vagy Zebedeusnak hivatam magamat s vigasztalódnai fogok a fölött is, hogy már nem irhatok papírszikipákat csavargatva az írók műveiből.

Mindössze ennyi a kívánságom. No, ugye nem nagy dolog az egész? És mégis, milyen nehéz hozzájutnom! Pedig protekciónak is kellene akadni. Hisz egykor keresett ember valék, hol egy marsall, hol egy herceg, vagy miniszter hitt ebédre; mindnek kellett, akárhogy mulassanak akár azért, mert félték tőlem. No bezzeg nem fél most senki. Óh szemeim, szegény szemeim! . . . Senki sem hi meg többé! . . . hogy is hinának egy vakot . . . Adja ide kérem azt a kenyeret . . . Ah ezek a banditák! Drágán kell megfizetnem ezt a szerencsétlen trafikot. Hat hónapja vándorlok érte folyamódással egyik miniszter urtól a másikhoz. Korán érkezem, reggeli fűtés idején, vagy mikor ő excellenciája lovait sétáltatják a finom homokkal behintett udvaron; este távozom csak, mikor a nagy lámpák kigyulnak s a konyhából drága ételek illata árad.

Egész életemet a nagy ládákon töltöm, melyekbe a tűzifát rakják. Az ajtónálók jól ismernek. Ha rólam beszélnek, mindig »derék ficzkó«-nak neveznek. Én élezek, hogy pártfogásukat kinyerjem, vagy az asztal egyik szegletére egyetlen vonással olyan bajuszt kanyarítok, hogy mind elkezdzenek nevetni . . . Ime idejutottam husz esztendei fényes lármás siker után, ime ez a vége a művész életének! . . . Hátha még meggondolom, hogy Franciaországban negyvenezer oktondi síhéder van, aki áhítozik e pálya után! Ha meggondolom, hogy odakünn a megyékben mindennap befűtenek egy mozdonyt, hogy sereggestül idehordják azokat a gimpliket, akik mint az éhes farkasok vetik magukat az irodalomra . . . Szegény vidék, ro-

csupa leereszkedés, jóság és megnyerő szeretet volt.

Betegsége miatt a püspökségről lemondott; mert vallásos és magasztos anyagi érzelmeinél fogva nem tartotta magát képesnek arra, hogy az apostoli nagy munkát, egy megyének kormányzását, az egyház rendelete értelmében hiven teljesítse. A püspökségről lemondott, amint törődött aggkoru csendes és nyugalmas élet után vágyva, lelkülete szerint egy zárda szűk falai közt vonta meg magát, hogy a végzett küzdelmes és fáradságos munka után, egyedül Istennek és lelkének éljen s elkészítse magát az örök valóságra. A mi lemondása, illetve távozása után csakhamar teljesült. Huszonhét évvel ezelőtt szűnt meg dobogni e nemesen érző szív, az az december 13-án, mely szomorú napnak ma nyolczadját üljük.

Eltávozott tőlünk az, ki általános megérdemelt tisztelet és szeretet tárgya: a szegények, árvák és özvegyek jótévő anyala volt; kinek neve a jótettek sorában bár merre tekintünk e hazában, ott szerepel a jótévek emléklapjain; ki e megyének újjáalkotója volt, ki városunkban a nevelés céljaira, azonkívül egyházmegyéje területén Istennek dicsőségére és a hitélet nevelésére önmagától megvonva annyit áldozott, kinek minden gondolata az irgalom és jótékonyosság volt. Az ily vallásos, hazafias és jótékony lelkületűnek, földi enyészetet nem kellett volna látnia, hogy áldásos jó tetteit vég nélkül folytathassa, született, meg kellett halnia! Éltében mint Jézus szíve szerinti főpásztor, a megváltási nagy munkát lankadatlan buzgósággal folytatva megdicsőítette Istent, tettei dicsőíték őt magát.

Távol e hazától végezte be áldástelt földi pályáját. Nincs itt sirja, hol letérdelve lelkének örök üdvösségéért buzgó szívből eredő imátrebegtethetnék a mindenség számolyához s városunkban alkotásain kívül nem volt, mi megörökítette volna emlékéit; de a kegyelet és hála gondoskodott arról. A mit fejedelmek, országok, városok tesznek s közadakozás útján létesül, hogy nagy férfiaknak emléke szobrok által megörökítetik, azt Szaniszló Ferencz iránt, egynek nagylelkű jótékonyága létesítette. A szobor öntésének szándékba vett terve az elhunyt iránt hálás emlékel viseltetett legkegyesebb biboros főpásztor helyesléssel találkozott nemcsak, hanem a legnagyobb örömmel adta meg az engedélyt, a hála és a kegyelet által a legjobb főpásztor, a szegények és árvák édes atyjának és a n.-váradai egyházmegye példátlan jótévedőjének emlékére emelt díszes szobor leleplezésére, sőt azt is jelenti, hogy nagy püspök előde szobrának leleplezési ünnepélyen örömmel, mély kegyelettel lélekben köztünk van. Áldassék Szaniszló Ferencznek buzgó élete és emléke; áldassék jótékony lelkülete annak, ki a hála és kegyelet adóját főpásztorra és atyjára iránt ily nemesen leróva, emlékéit a boldogultnak e szobor létesítése által, egyházmegyénk, városunk s az egész magyar egyház és haza örömeire megörökítette.

A beszéd befejezte után lehullott a lepel a szoborról s mindenki meglepődve szemlélte az ércbe öntött alakot, mely élethűen fejezi ki a jóság és szelidség érzelmeit, mely a jótékony s fenkölt gondolkozásu főpapot egész életében s minden ténykedésében jellemezte.

Dús László beszéde.

Dús László városi főügyész az elhunyt főpásztor élettörténetével és működésének méltatásával foglalkozott. A sok helyt emelkedett szellemű beszéd a következőképpen hangzott:

Nagyérdemű gyülekezet!

Legyen áldott az Ur szent neve, hogy e napot megérnünk engedte.

Nagy nap ez a mi hitéletünkben.

Mert eljöhettünk a tisztelet, az elismerés, a hála adóját leróni; tisztelet a hitélet bajnokának, elismerés a főpapnak, hála a közélet kimagasló alakjának.

Szaniszló Ferencz 1792-ben született Szombathelyen, ahol mint papnövendék mély tudományosságról is nagy szívjóságról tett bizonyosságot. Az 1818-ban alapított bécsi papnövendékbe került mint felszentelt pap, ahol különös kegyből megvolt neki engedve, hogy a magyar udvari kancellária tárgyalásain részt vehessen. Azonban a keresztény hazafiuságról tartott Szent István-napi szent beszéde miatt csakhamar kegyvesztett lón és csakhamar Szombathelyre tért vissza.

Majd 1830-ban a pesti egyetemen teológia tanára lón, míg 1835-ben nagyváradai kanonokká neveztetvén ki, a pesti papnevelő intézet igazgatója lett, ahol nem csak az irodalmi jelesekkel ismerkedik meg, hanem a papság lelki épülésére folyóiratokat szerkeszt, a papnevelő intézetben vezérlő szelleme, igazgatója lett az ottan alakult önképző körnek.

1844-ben a helytartó tanáchoz rendelik vallásügyi előadónak.

Nagy szelíeme magára vonta a közfigyelmet.

Amikor Lajcsák Ferencz b. e. nagyváradai püspök meghal, három kiváló egyént jelölnek a püspöki székre.

Hohenlohe herczeg nagyprépostot,

b. Bémer Lászlót

és Szaniszló Ferenczet.

De mielőtt a királyi kegy a jelöltek közül választana, Hohenlohe herczeg Entzeusdorfban meghal és Szaniszló Ferencz végzi felette a gyászszertartást; a püspökké kinevezett b. Bémer Lászlót az 1848/49-ki korszak nagy viharja elsodorja, a nagyváradai káptalan Szaniszló felé fordul, kéri őt, hogy kineveztetése esetén ne utasítsa vissza a püspöki méltóságot.

Szaniszló Ferencz a történetekben az Isten különös követelését látja, elfogadja azt s 1850. évi szept. 5-én kinevezve nagyváradai püspökké.

A nagyváradai kath. egyházmegyének szüksége volt reá.

Ezen század első felében Biharmegye zöldasztala mellől keletkezik a támadás a kath. egyház és papság ellen. Lángelkű szónokok szórják a tüzet, mely a hitéletben sivar lelkekben felgyutja a száraz avart, nemcsak, de a talajt is és helyén rom és hamu marad. És mert nem volt egyén, ki e küzdelemben helyt állani tudjon, hitéletünket romjaiból újból kellett feltámasztani.

Majd amikor a népszabadság eszméje e szűkebb környezetű küzdelmet felszivja, a hazafiság légköre nem hagyja érintetlenül a mi hitéletünk légkörét sem, Szaniszló Ferencz áll elő, mint világító tűzszlop és beilleszteni törekszik hitéletünkbe az új kor nagy eszméit.

Amikor püspöki székét elfoglalni akarja, Baunhoff tábornokot találja családjával és összes hivatalával a püspöki palotában, a katonoki épületekben a katonaság van elhelyezve, a papnövelőt a csendőrség tartja megszállva.

Az új püspök nem tudja székházát elfoglalni addig, míg a bécsi vallásügyi miniszter közbe nem veti magát.

1851-ben július 12-én végre beköltözhetik.

És ekkor mit talál.

Egyház megyéje zilált helyzetben van.

Az ütött sebeket gondos figyelemmel kell gyógyítani, a hitéletet feltámasztania, rendezni, áradni, adakozni.

mantikus eszméiddel! Bárcsak intő például szolgálva néked Bixion nyomorusága!

Erre a tényérba dugta az orrát s mohón enni kezdett, egy szót se szólva . . . Nyomoruság volt csak nézni is. Minden pillanatban elvesztette kenyereit, villáját, tapogatózott, hogy meglelje poharát . . . Szegény ember! nem szokott még hozzá.

* * *

Kis idő múltán megint megszólalt:

»Tudja-e mi a legborzasztóbb az egészben? Hogy nem olvashattam lapjaimat. Aki nek szakmája, tudja mit jelent ez . . . Este hazamenet mégis veszek egyet egyet, csak hogy a nedves papír és friss novellák szagát élvezzem . . . Gyönyörű dolog! Senkim sincs, aki fölolvassa nekem. Feleségem azt meglehetné, de nem akarja; azt mondja, mindig van valami illetlen hír vagy tárcza bennük. Oh ezek a maitressek! ha egyszer férjhez mentek, nincs az a szemérmes leányka, aki hamarabb pirulna náluk. No meg az a szenteskedés! Még ha igaz jámborság volna! Ha az volna, fölolvassa nekem; ez is az irgalmasság cselekedete lenne. No, de hát nem akarja . . . Ha leányom otthon volna, fölolvassa; de hogy megvakultam, be kellett adnom a Notre Dame des Arts-ba, hogy egygyel kevesebb kenyérfogyasztó legyen a házban.

No hiszen, benne is sok örömem van! Alig mult kilencz esztendő, de már minden betegségem keresztül ment . . . Szomorú, csunya! csunább nálamnál is, ha ugyan lehetséges ez . . . valóságos szörnyeteg! De hát édes Istenem, egy karrikatura-rajzolónak milyen gyermeke legyen . . . ?!

Hanem én ugyan jól csinálom, hogy családúgyeimet tálalom fel önnek! kérem még

egy kevés pálinkát mert már mennem kell; tudja a hivataloszerző intézetbe» . . .

Teletöltöttem a poharát s ó apró kortyokban szinte megindult arcczal itta ki . . . Föl-emelkedett poharát kezében tartva fejét mint egy vak vipera, erre arra forgatva, de mégis olyan ember édeskés mosolyával, aki toastra készül s éles hangon, mintha legalább is kétszáz embernek beszélne megszólalt:

»A művészetekre! a tudományokra! a sajtóra!»

Erre mondott vagy tíz percz alatt olyan bámulatos, genálisan rögtönzött toastot, aminőt még talán soha.

Képzeltetek egy szemlét az egész év felett: úgy nevezett irodalmi összejöveteleinket, czivódásainkat egy excentrikus világ minden nevetséges eseteit, az irodalom söpredéket, ezt a kis poklot, ahol egymást marjuk, ahol többet beszélnek a saját érdekeikről, mint a polgári körökben bár többször is halnak éhen, mint ott; képzeltetek el összes nyomoruságainkat; aztán az év halottjait, az ünnepélyes temetéseket, a képviselő ur gyászbeszédét, az öngyilkosokat, a megbolondultakat; képzeltetek mindent a legkimerítőbb analysissal, a legillőbb taglejtésekkel, a legeredetibb arczjátékokkal előadva — tíz percz alatt: s akkor lessz némi fogalmatok Bixion rögtönzéséről.

* * *

A toast végeztével megkérdezte, hány az óra s vad tekintettel elsigett, egy szóra se méltatva többé! . . . Nem tudom, Duruy ur ajtónálló hogy fogadták őt akkor; de annyi bizonyos, hogy én soha oly szomorú nem voltam, soha oly kedvetlen a munkára, mint aznap. Iszonyattal néztem tollamra s a tintatar-

tóra. Legörömebb azt tettem volna, hogy fussak innen, messze-messze, fák közé, valami jót látni . . . Minő gyűlölet! Nagy Isten! mennyi keserűség! Mly szenvedélylyel szennyez be, mocskol be mindent! Oh a nyomorult! . . .

Dühöngve jártam föl s alá szobámban: még egyre hallottam a megvető, irtóztató gunyt, melylyel saját leányáról beszélt.

Egyszerre csak, ott a szék felé, ahol az a borzasztó vak ember ült, mintha valamit tovalókött volna a lábam. Bixion tárczája volt vastag tárcza rongyos sarkokkal, melyet minig magával hordott s méreg-tárczának nevezett. Ez a tárcza olyan híres volt körünkben, mint akár Girardin kartonjai. Azt beszélték, hogy rettenetes dolgok vannak benne . . . Na, most meggyőződhetem róla.

Az ócska túltömött tárcza estében kinyitott s tartalma, papirjai szanaszét hevertek a szőnyegen; össze kellett hát szednem azokat.

Egy csomó levél, szép virágos papírra írva, Bixionnak szólt. »Kedves Atyám.« Az aláírás ez volt: Bixion Céline, Mária-gyermekek.

Majd egy csomó receptet pillanték meg mindenféle gyermekbetegség ellen. Szegény leányka; egyiket sem kerülhette el.

Végre egy lepecsételt boríték, melynek két végén szőke göndör haj néhány széle állott ki; rajta egy vak ember reszketeg írása . . .

»Céline haja, születése napján, máj. 13-án.« Ime, ez volt Bixion tárczájának tartalma.

Oh párisiak, ilyenek vagytok ti mind! Undor, gyűlölet, gúny, ördögi kacaj, vad bizarr túlzások s azután?!

»Céline haja, születése napján, máj. 13-án!«

És adakozásain mindenütt rajta van a hazafiság letörölhetlen zománcza.

Alapokat, alapítványokat javadalmaz Temp-lomokat, iskolákat épít ugyanarra, hogy életének megírja másfélmillió forintot felül számítja amaz összeget, melyet 1851-től 1862—63-ig adakozott.

Azt mondhatná valaki, hogy ez felekezeti czélokra történt. — Nem. Adakozásaiban részesülnek az ország minden nevezetesebb intézményei.

Azonban adakozásai felett mindenütt, minden helyen ott lebeg a hazafiasság szelleme.

És nem volt szegény, nem volt árva, ki hozzá fordult, hogy vigasz nélkül távozott volna.

És mi, Nagyvárad város lakosai nem vagyunk-e iránta hálára kötelezve?

Látnoki szemekkel néz jövőnkbe. Átérzi városunk hivatását, tudja, hogy a hivatást megvalósítani nincs miből.

1856-ban megkezdte a hűbériség maradványai, a királyi kisebb haszonvételek megváltásának alapvetését; fárad, munkálkodik, és 1859-ben aláírva, jóváhagyva van ama szerződés, melynek hivatása lön Nagyváradot kiemelni, az ország első városai közé emelni s fejlődésének alapját megteremteni.

És ezen munkájában odáig megy, amiről e székes templom mögött domboruló hegyek tehetnek tanubizonyságot, hogy az 1848. óta be nem hajtott szőlő dézsmaváltásot, amikor állítják, hogy az évi be nem szedett dézsma a püspökségi vagyon jövedelmét csonkítja, behajtani megtiltja.

Kiszámítja ki, hogy ezen több ezerhold területet elfoglaló szőlőhegyeken ott hagyott dézsmaváltás mily nagy összeget teszen?

És a mikor érzi, hogy hanyatlak erejében, mint ahogy a hanyatló nap visszanez az elhagyott földre, úgy ő is lelke nemességében szíve nagy jóságában újból tanubizonyságot tesz, hogy amit tett, nem hiszágból tette volt és végrendeletek hosszú sorozatában új alapítványokat tesz. áldozatot hoz művei befejezéséül és magasztos eszméi felragyognak újból.

Nagy szolgálatot tett hitéletünknek az, aki e szobrot ide állította örökjeléül annak, hogy oly nagy embert személyesít, minőt Isten példának alkotott.

Legyen áldott emléke mindörökké.

A koszoruk.

Még a két beszéd hatása alatt állott a közönség s gyönyörködött az impozáns szoborban, midőn megkezdtek a koszoruk letevését.

Z a j n a y János kanonok a káptalan koszoruját tette le a következő szavak kíséretében: »A nagyvárad i. sz. káptalan nevében és meghatalmazásából leteszem ezen koszorut a szegények atyja, a nagy és jó püspök, — hála és szeretet alkotta ércszobrára, jeléül a hálának és kegyeletnek, melylyel a káptalan halhatatlan emléke iránt viseltetik.«

D e n c s János esperes-plébános, »Várad egyik legnagyobb főpásztora emlékének, leghálásabb kegyelettel a papság« — szavakkal egy gyönyörű koszorut tett le a szobor talapzatára.

K u c s o v s z k y Lajos, a nagyvárad i. theológiai tanári kar koszoruját helyezte le a szoborra.

R á c z Mihály, Nagyvárad város koszoruját »a közönség hálája és szeretete jeléül.«

S a l Ferenczné, a nagyvárad i. nőegylet, S t a r k Gyula a kath. tanítósa, R e m e s László József-intézeti növendék, a Szent-József intézet, G y ő r y Irma az Orsolya-zárda, egy növendék pedig az újvárosi irgalmas nénék intézetének nevében tettek le egy-egy koszorut.

A rokonság is leróta kegyeletét a nagy halott emléke iránt.

»Örök hálája jeléül — a Szabó-család« felirattal S z a b ó József helyezte egy diszes koszorut a szoborra, dr. M e s t e r i D e z s ő Dénes Theresiániumi tanár Szaniszló püspök legközelebbi rokona pedig a nagy püspök sirján

nőtt pálma és ciprus levelekből font koszorut küldött Bécsből az új szoborra.

A megható, kegyeletos ünnepélyt a papnöveldi dalárda zárta be a »Pápai himnus« és a »Szózat« eléneklésével. A közönség az ünnepély végével T ó t h Istvánt, a szobor zseniális megalkotóját zajosan éljenezve oszlott szét.

* * *

Még egy szép jelenetről kell megemlékezni, mely nem folyt le egészen a nyilvánosság előtt. Az ünnepély után mintegy jeladásra W i n k l e r József cz. püspök házához vonult a közönség színe-java. Előkelő kath. férfiak, polgárok és papok vagy ötvenen. A nemes szívű főpap, Szaniszló szellemének örököse meglepődve nézte, mit akarnak. És előlépett D e n c s János, cz. kanonok, esp. plébános és gyönyörű beszédben köszönte meg Várad polgárai nevében, hogy ilyen monumentális emlékek örökítette meg a nagy püspök emlékét. Winkler püspök könnyezve, meghatottan, keresetlen szívből fakadt szavakban válaszolt. Elmondta, mi vezette őt erre. Első sorban mindenestre a hála és kegyelet az iránt, a kinek oldalánál volt attól a perctől kezdve, melyben Szaniszló, mint várad i püspök első áldását adta a székesegyházban egész addig, míg őt kikisérték a vasúthoz, hol utoljára áldotta meg kedvelt híveit. Másrészt az a körülmény, hogy Szaniszló püspököt végrendeletéhez képest ott temették el, ahol meghalt. — Hiszinyben. Legyen itt köztünk is emléke, hová imádkozni járunk, hol erényeinek követésére buzduljunk. Lebegjen felettünk, különösen a papság felett Szaniszló szelleme!

Winkler püspök Szabó Józsefet, Szaniszló rokonát, Tóth Istvánt, Palotay kanonokot, Dús L. főügyészt s akiknek különösebb részük volt az ünnepélyben, a vidéki és az udvari papságot ebédre hívta asztalához. A peccenyénél Szabó J. emelt poharat: ő ez ünnepélyben a feltámadást látja jelképezve, élteti azt, a ki ebben részt vennünk engedett — Winkler püspököt.

A házigazda azokra köszöntött, a kik segédkeztek nyújtottak e műhöz. Schlauch bíbornokra, Palotay kanonokra, Tóth művészre és Lopussnyra. Végül Tóth István éltette azt, a ki ilyen fejedelmi emléket emeltetett jóltevőjének.

Katonatisztek lakbéremelése.

A »Pester Loyd« katonai munkatársa a katonatisztek illetményeinek emelése tárgyában a lap tegnapi számában hosszabb cikket közöl, melynek lényegesebb pontjai ezek: Gróf W e l s e r s h e i m b tábornagy az osztrák honvédelmi miniszterium költségvetésének tárgyalásánál kijelentette, hogy a közös hadügyminiszter már kidolgoztatta azt a tervezetet, mely a hadsereg tábornokainak és tisztjeinek — az ötödik rangosztálytól lefelé, — illetmény emeléséről intézkedik és pedig a hasonló rangosztályban levő polgári hivatalnokok számára rendszeresített illetmények alapján, a tervezet közöltetett az osztrák kormányval is, minthogy hadügyminiszter és az osztrák kormány ez ügyre nézve összhangzásba jutottak, már csak a magyar kormány hozzájárulására volna szükség.

Azonban lehetséges, hogy a magyar miniszterium e tervvel szemben halogatólag fog viselkedni és pedig főleg a kérdés pénzügyi nehézségei miatt. Még csak két éve ugyanis annak, hogy a magyar államhivatalnokok illetményeit »szabályozták«, mely alkalommal több rangosztály olyan helyzetbe jutott, hogy ma is messze h á t r á b b van a hasonló fokozatú tiszttek és katonai hivatalnokok javadalmazásánál. Ezek tehát rögtön előállának az emelés iránti igényükkel. Ennek eredménye az állami kiadások emelkedése lenne, a mitől a pénzügyminiszter annál is inkább irtózik, mert a quótának megoldatlan kérdése is hátrányosan

befolyásolja az állam fináncz mérlegét. Ő ugy okoskodik, hogy az illetmények emelése a közös hadseregben, a honvédségnél s ezzel egy időben az állami hivatalnokok korában, továbbá talán a quótánál is, amihez járul a hadsereg rendkívüli szükséglete, a tábori tüzérség új felszerelésének kérdésével a háttérben, hova vezet mindez, ha csak a deficitet nem akarja újra felidézni és megreszkurozni.

Ezután összehasonlítást tesz a német hadsereg tisztjeinek fizetése, képzettsége és szolgálatbeli terhei között is úgy találja, hogy a közös hadsereg tisztjeinek anyagi helyzete jóval kedvezőtlenebb, dacára, hogy a szolgálata nehezebb. Ezeknek megfontolásával készítette a közös hadügyminiszter tervezetét, mely már a jövő nyáron összeülő delegációk elé fog terjesztetni, úgy hogy remény van arra, hogy a fizetésemelés már 1898. jan. 1-én életbe lép.

Ezen fejtegetésekhez a »Loyd« szerkesztője azt a megjegyzést fűzi, hogy a katonai illetmények emelése az állam hivatalnokok illetékeinek emelése nélkül elképzelhetetlen s ennek vagy a z t megelőzőleg, vagy legalább egy i d ő b e n, de okvetlenül be kell következnie.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, decz. 21.

E l n ö k: Szilágyi Dezső.

J e g y z ő k: Lehótzky Vilmos, Teleki Sándor gr., Lakatos Miklós.

A k o r m á n y részéről jelen voltak: Bánffy, Dániel báró.

Dókus Ernő bejelenti, hogy a III. bíráló bizottság Tibád Antal mandátumát rendben találta s így a sz.-udvarhelyi petíciónak hely nem adatik.

Münnich Aurél az V. bíráló bizottság nevében bejelenti, hogy Várossy Gyula mandátumát igazolták. Egyben bejelenti, hogy Makkfalvy külön véleményt adott be.

Szivadk Imre a IX. bíráló bizottság nevében bejelenti, hogy Apponyi mandátumát egyhangulag igazolták.

Jelentés a költségvetésről.

Neményi Ambrus a pénzügyi bizottság jelentését mutatja be, mely szerint a költségvetést elfogadták.

A felirati vita.

Helfi Ignác: Legelőbb Mócsy szavaira reflektál, a ki azt állítja, hogy a néppárt nem felekezeti párt, tiszteletben tartja a törvényeket s csak az a célja, hogy a vallásos érzelmeket általában fejlessze és a nép anyagi és szellemi érdekeit előmozdítsa. Hát azt elhiszi. De akkor mi szükség volt a néppárt megalakulására. Hisz a vallásos érzelmeket addig se támadta egy párt se s a nép érdekeinek védelme minden ellenzéki párt programjában meg van. Különben bevárja, míg majd a költségvetésnél kifejtik programjukat.

Reflektál ezután Polónyira, a ki így kiáltott fel: Milyen változás az 1872-iki függetlenségi választásfelirat és a mostani Kossuth-párti felirat közt! No hát az akkori 18 közül, kik a feliratot aláírták, itt a Házban csak 6 magavan. Kijelenti, hogy nem a szavakban, hanem az elvekben van a konzekvencia. Már pedig az akkori felirat és a mostani ugyanazon elveket vallják. Ha volt változás, nem az ő részükön volt.

Attért ezután a trónbeszédre és a választásokra. A miniszterelnök beszédével foglalkozva, azt mondja, hogy felfogása erkölcsileg gyógyíthatatlan bajban szenved. Mert hogy valaki beismerje az erőszakosságot, vesztegetést, aztán kezeit dörzsölve, azt mondja: büszkén megemmisitettem az Ugron-pártot, megtizedeltem a nemzeti pártot s megfogyasztottam a Kossuth-pártot, — ez igazán moral insaniti.

A miniszterelnök hatalmas többséget teremtett. Az a kérdés, mire fogja ezt felhasználni. Mi — nem úgy, mint más független állam — nem vagyunk urai önmagunknak. Mi mindenben, nem csak a közös ügyekben, hanem belügyeinkben is szövetségesünkötől füg-

günk. Nálunk egy hazafias kormánynak szüksége van egy erős ellenzékre. Ezzel a nagy többséggel nem fog Bánffy a szövetséges előtt imponálni s előre látja, hogy szemben az osztrákok, mint egy embernek gyűlöletével, a miniszterelnök ezt a többséget nem arra fogja felhasználni, hogy azokat megfélemlítse, hanem hogy az ellenzékét megtörje és annál inkább engedhessen az osztrákok követelésének.

Szemben a miniszterelnök ama fenyegetésével, hogy majd megtalálják a módot arra, hogy a többséget munkájában ne akadályozzák, kijelenti, hogy az ellenzék is meg fogja találni a módot, hogy a többség erőszakosságával szemben az ország függetlenségét és önállóságát megvédjék. Eötvös javaslatát pártolja.

Elnök a vitát bezárja. (Éljenzés.)

Pulszky Ágost előadó: Eötvös hasonlatára reflektálva, megjegyzi, hogy a kikötött gidát többnyire először nem az oroszlanok, hanem a sakálók és hyénák szokták megtámadni. Ezt elfeledte Eötvös, mikor adomáját elmondta.

Azok a beszédek pedig, a melyek itt az ellenzék részéről elhangzottak, nagyon is erre a kifeledett részre emlékeztetnek. Reflektál ezután az egyes szónokokra s különösen a néppártnak ama vádjára, hogy a Széchenyi-gyűlésen nem tartotta szükségesnek, mint odavaló nagybirtokos, közreműködni, hogy a liberálisok ne zavarják a gyűlést.

Kijelenti, hogy ő akkor külföldön volt. De konstata, hogy nem akarta meghallgatni a szónokokat (Nevetés a néppárton) a hatóság éppen a néppárt védelmére oszlatta fel a gyűlést. (Nevetés és ellenmondás a néppárton.)

Major Ferencz (az elnöki emelvény előtt): Ez nem áll!

Elnök: Ne tessék a szónokot zavarni. Tessék helyére menni!

Többen a néppárton: Akkor a többiek is menjenek helyükre. Vagy mind, vagy egy se!

Elnök: Ha egy képviselő idejön s a szónokot zavarja, kénytelen vagyok a házszabályokat alkalmazni.

Pulszky: Ezután azt fejtegette, hogy a néppárt a választásokon segítette a nemzeti-pártot.

Mócsy Antal: Hol?

Pulszky: A képviselő ur törődjék a saját pártjával!

Mócsy: Én néppárti vagyok!

Pulszky: Bocsnatot kérek, oly közel ülnek és állnak egymáshoz, hogy nem tudom megkülönböztetni. (Zajos derűtség.)

Ezután a válaszfelirat kifejezéseit magyarázza és védi s bizonyítja, hogy a trónbeszédben a »monarchia egyik része« kifejezés törvényes s az a 67-iki törvényben és előfordul. (Zaj a baloldalon.)

Megegyezik az alkotmánnyal és a haza érdekei integritásának fentartásával.

Apponyi a kvóta ügyében felakarta tüntetni a kvóta-bizottság és a miniszterelnök közti ellentétet. Ha a függetlenségi-párt, melynek a kvóta sehogyse kell, teszi ezt: nem csodálja, de az államférfiúi eszélyesség teljes hiányára vall, hogy Apponyi, ki a kvótát igenis fenn akarja tartani, a tárgyalások előestéjén folytonos fixirozással akarja befolyásolni a bekövetkezendő tárgyalásokat.

Ajánlja a többség felirati javaslatát. (Tetszés a jobbon.)

Eötvös Károly előbb Pulszkynek feleli, hogy a »birodalom« előfordult ugyan törvénytárainkban, de nem Ausztriát és Magyarországot együttesen értették őseink, hanem a Sacrum Romanum imperium-ot, mely egészen más, de mely maga is — mint a következés megmutatta, hogy az is helytelen volt.

Ezt Pulszkynek, mint nagyhirű egyetemi tanárnak tudnia kellene. Még néhány megjegyzést tett az előadó beszédjére, aztán áttért a miniszterelnök megjegyzésére. A miniszterelnök csak Madarászt vette ki azok közül, akik nem pénzen szereztek mandátumaikat.

Hát engedje meg ezt, hogy ugyanily kivétel legyen Nagy-Kőrös, Czegléd, Kecskemét egyik kerülete, Szeged mindkét kerülete, sőt a fővárosban is egyik-másik kerület. Nagy könnyelműség az ő részéről, akinek szava messze hallatszik, könnyelmű vád az, hogy Magyarországon csak vesztegetéssel lehet választani.

A pártkasszáról beszél a miniszterelnök.

Hát igaz, volt az ő pártja kasszájában a választások előtt 4000 frt, ebből maradt a választás után 3000 és egynehány frt. No hát talán van valami különbség e közt a pénz közt, melyet a párt képviselői adtak össze, meg a kormánypárt százezrei közt.

Az előadó valóságos apoteozist zengett a pártkasszákra. A miniszterelnök pedig azt mondja, lelkes hazafiak áldoztak a haza oltárára. Ne kimélje azokat a lelkes hazafiakat és az összeget, amennyit adtak. Ha igazi hazafiak, mi kálapot emelünk. Elő hát a lelkes hazafiakkal és összegekkel. (Derűtség.) Honnan volt az a pénz? Maguk a kormánypártiak is kíváncsiak, mert ők se tudják.

Nem teszi ugyan fel, hogy Ausztriától kapták, de oly nagyok az önzések, hogy tudni kell annak eredetét s hogy milyen feltételekkel kapták.

Visontai említette a multkor, hogy egy francia milliokat ajánlott fel a függetlenségi pártnak. Ugy volt a dolog, hogy Picho ur 300 000 frankot ajánlott fel egy oly lap alapítására, mely a hármasszövetséget kritika alá vegye. Visszautasították. Helyesen tették, ez csak kötelességük volt. De nem volt itt a választásra adandó milliokról szó. Mert az ilyen ajánlat maga is sértő és alávalóság lett volna még tárgyalásába is bocsátkozni.

Reflektál ezután arra, hogy őt, pártját és a kormánypártot paktummal gyanúsítják. Gyakran találkozik ezzel a bolond váddal. Hiszen majd meglátjuk, hogy az az ismeretlen, aki itt a multkor a »paktumot« közbekiáltotta, ott lesz-e azon a helyen az ellenzék nemes versenyében, ahol ő és pártja.

Reflektál ezután Asbóth szavaira s bizonyítja, hogy a konzervatívok és anglikusok egy és ugyanazok voltak. Azok a kormányok kiforgatták a magyar alkotmányt sarkaikból, a magyar országgyűlés olyan tagjait börtönbe hurczolták s Asbóth most a közvéleményt arra hangolja, hogy megszoktasson ma egy azokhoz hasonló iránnyt. S mikor a nemzet jogait, alkotmányát akarják megtépni, mindig a kath. vallás üldözésével állnak elő. Akkor is erősebbnek látván a nemzetet s a szabadelvű vívmányokat, épen mint most, a kath. vallás sérelmeit vették köpönyegnek. Annak a vallásnak üldözéséről panaszkodnak, mely iránt a tisztelet és kegyelet soha se volt nagyobb és mélyebb, mint most.

Szünet után *Eötvös* Károly röviden ajánlja a javaslatát.

Asbóth félremagyarázott szavait igazítja helyre. Erre *Eötvös* újból válaszol.

Marsovszky és *Apponyi* igen rövid felszólalása után *Bánffy* vette át a szót és az ellenzék szónokait szemben védekezett.

Ezután a többség a bizottság javaslatát megszavazta.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Decemb. 30. Németh Sándor dr. Péchy elleni sajtói pere.
 » 20. A »Gyermekbarát egyesület« közgyűlése délelőtt 11 órakor.
 » 27. Iparhatósági megbízottak választása d. e. 11 órakor.

* **Dr. Schlauch** bibornok itthon. Bibornok-püspökünk ő Emirencziája a tegnapi gyorsvonattal Budapestről haza érkezett a karácsonyi ünnepekre.

* **Röntgen** kísérletek a főgymnáziumban. Röntgen korszakos találmányának, a róla elnevezett csodás sugarak mibenlétének magyarázása és népszerűsítése céljából dr. Károly Irén prem. tanár tudvalevőleg nyilvános felolvasásokra vállalkozott s a vállalkozásra részint tudományos, részint orvosi szempontok birták rá a fiatal és ambiciózus professort. Az előadások elseje szombaton folyt le a helybeli főgymnázium fizika-termében általános érdeklődés mellett. Dr. Károly Irén tegnapelőtt, vasárnap megismételte előadását, melynek az előző napnál jóval nagyobb publikuma, főleg a

nők köréből, ismét a legnagyobb élvezettel és érdeklődéssel kísérte a szépen sikerült mutatóványokat és felvételeket. Mint értesülünk karácsony másod- és harmadnapján, esetleg még később is lesznek Röntgen kísérletek a főgymnáziumban, mindaddig, amíg azok iránt érdeklődés mutatkozik. Azoknak pedig, akik a nagy Röntgen-gépre adakoztak, a tanár ur személyekre szóló meghívó kibocsátása után külön előadást fog tartani, mielőtt a gyűjtő-iv kezei között lesz.

* **Uj főrendiházi tagok.** Király Ő Felsége V á s á r h e l y i Béla nagybirtokost és R á t h György ítélőtáblai nyug. tanácselnököt élethossziglan a főrendiház tagjává kinevezte.

* **A kitüntetett podesta.** Ő Felsége C i o t t a János fiumei volt polgármesternek hasznos működése elismerésül a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

* **A helyettes főügyész.** Tudvalevőleg a T ó t h Dezső közigazgatási bírónak történt kinevezése által Biharmegye tiszti főügyészi széke megüresedett. B e ö t h y László főispán a főügyészi teendőket végzésével, helyettesként K i r á l y Viktor tb. főügyészt bizta meg.

* **Boldogasszony ünnepe a románoknál.** Román polgártársaink tegnap ünnepelték Boldogasszony fogantatásának emlékét. A g. kath. székesegyházban délelőtt K ö v á r y Tivadar nagyprépost mondott ünnepélyes szent misét nagy segédlettel. A többi gör. kath. és gör. keleti templomokban is tartottak isteni tiszteleteket M á r i a tiszteletére.

* **Kinevezések.** G i d ó f a l v y István és S a c e l l á r y Mihály osztálytanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri titkárokat, valamint S z a b ó László miniszteri titkár, király Ő Felsége a belügyminiszteriumhoz osztálytanácsosokká nevezte ki.

* **Távozó főispánok.** Egyszerre három főispán lemondásának az elfogadását hozza a vasárnapi hivatalos lap. Király Ő Felsége K a r d o s Kálmán Baranyamegye és Pécs város főispánját, L ó n y a y Sándor Beregmegye főispánját és T a l l i á n Béla Békésmegye főispánját saját kérelmükre állásuktól felmentette. Azonkívül megengedte, hogy mindháromnak a főispáni minőségben tett hű, buzgó és sikeres szolgálataikért elismerése tudtul adassék.

* **Halálozás.** Nagy-Szalonta társas életének tekintélyes alakja dr. E h r l i c h Mihály e hó 20-án vasárnap elhunyt. A szalontai »Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság«, melynek az elhunyt buzgó vezérigazgatója volt, külön gyászjelentést adott ki haláláról.

* **A »Gyermekbarát« közgyűlése.** A nagyváradi Gyermekbarát egyesület vasárnap délelőtt tartotta közgyűlését, R i t o ó k Zsigmond elnöke alatt. Jelen voltak: Ritoók Zsigmondné, Ritoók Emma, dr. Grósz Albertné, Huzella Gyuláné, Rechten-Bauer Zsófia, ifj. Schwartz Ábrahámné, Berger Dánielné, Fejérmé-Nagy Gizella, id. Rimler Károlyné, dr. Berkovits Ferencz alelnök, K. Nagy Sándor és Winkler Lajos titkárok, Beczkay Lajos pénztárnok, Mezey Mihály, Hegedüs Géza, dr. Dóri Ferencz, dr. Gyémánt Jenő, dr. Radó Ignác, N. Justh Sándor, Farkas Izidor, Wallaschek Venczel, Láng József, Rácz Jakab, stb. egyleti tagok. A közgyűlés megnyitása után elnök köszönetet mondott mindazoknak, a kik áldozatkészségükkel segítették az együletet humanus célja kivitelében. Majd felolvasta W i n k l e r Lajos titkár a választmány jelentését, a mely szerint az egyület teljesen pótolta a múlt évi hiányt, sőt még 425 frt 31 kr. pénztári feleslege van. Az alapítványok összege ez évben 700 frttal növekedett, a pártoló tagok pedig 451 frt 27 krt adtak az egyesületnek. — Kiemeli a jelentés G l a t z Antal érdemét, a ki egy jól sikerült bál rendezése által közel 700 frttal gyarapította az egyület pénztárát. — Az egyesület a lefolyt évben összesen 6450 ebédjegyet adott

ki s 327 gyermek nyert ruhasegelyt; elszállá-
soltak pedig 119 gyermeket, kiknek szülei nagy-
részt a hegyen laknak. Az ebédjegyek, ruha-
segély és elszállásolás összesen 1309 frt 15
krjába került az egyletnek. — Az egylet ösz-
szes évi kiadása 1446 frt 69 kr, az alapítványi
vagyon pedig 8025 frt 10 krt tesz ki. A jelen-
lést tudomásul vették. A jövő évi költségvetés
során elnök felhívta a tagokat, hogy a farsan-
gon rendezendő táncmulatság érdekében min-
nél buzgóbban működjenek közre. A megüre-
sedett választmányi tagsági helyekre dr. Vá-
rad i Zsigmondot és Winkler Lajosnét
választották be.

* **Bimbó hervadás.** Résztvétel értesülünk
egy előkelő család gyászáról. Rutter Emil
posta-távirada tanácsos és neje elvesztették leg-
ifjabb gyermeküket a kis Emilt. A család a
következőkben tudatja gyászát: Rutter Emil
és neje szül. Pallay Ilona, valamint gyerme-
keik: Sarolta, Ilona és Miklós, a nagyszülők és
rokonok nevében is fájdalomtelt szívvel tudat-
ják felejthetetlen kis fiok, tesvér, unoka és ro-
konnak ifjabb Rutter Emil-nek, folyó
hó 20-án élete 7-ik havában történt csendes
elhunytát. A megboldogult drága kis halott
földi maradványai folyó hó 22-én d. e. 11 óra-
kor fognak Fő-utca 273. szám alatti lakásnál
a róm. kath. anyaszentegyház szertartása sze-
rint beszenteltetni s az olaszii temetőben örök
nyugalomra tétetni. Nagyváradi, 1896. deczem-
ber 20. Áldott legyen emléked!

* **Kiállítási kitüntetések szétosztása.** Va-
sárnap lapunkban leirtuk annak az okle-
velnek az alakját, a melyet az ezred-
éves kiállítás keretében rendezett iparos se-
géd és tanonc munka kiállításon kitüntetett
segéd és tanoncoknak osztanak ki. Buda-
pesten tegnapelőtt, vasárnap a kereskedelmi
miniszter osztotta ki a jutalomdíjakat a kitün-
tetett fővárosi iparossegédek és tanulók kö-
zött. Mint értesülünk, a nagyvárad kerületi ki-
állítási bizottsághoz is megérkeztek már ugy-
az arany mint a könyv jutalomdíjak, valamint
az oklevelek s azokat karácsony másodnapján
délelőtt 10 órakor a megyeházán fogja Beöthy
László főispán az illetőknek kiosztani.

* **Tifusz-járvány Szatmáron.** A szatmári
püspöki papnevelő-intézetben, a növendékek
közül veszedelmesen pusztit a tifusz. Hat beteg
közül egyet már el is temettek. A többi nö-
vendéket hazaküldték.

* **Ujabb kérvény fizetésjavítás iránt.**
Tóth Imre községi iskolai tanító tegnap kér-
vényt adott be Nagyváradi városához, a mely-
ben a fizetés felemelésével kapcsolatosan az ő
fizetésének rendezését kéri. Azt vitatja, hogy a
város annak idején jogtalanul tagadta meg tőle
az ötödéves pótlékot, a mely már négy ízben,
tehát évi 200 frt összegben járna részére. Az
évi 200 frtot kéri a jelen időtől, hogy közeli
nyugdíjba vonulása után 900 frt után kapja a
nyugdíjat. Tóth Imre már 40 év óta szolgál. A
kérvényt a többiekkel együtt kiadják a jog- és
pénzügyi bizottságnak.

* **Alaptalan rémhír.** Pár nap előtt a vá-
rosban az a hír terjedt el, sőt egy lap is hozta,
hogy Nagyváradon skarlát és difterit-
isz járvány nagy mérvben fellépett. Ezen kő-
szá hírekkel szemben, hivatalos helyről vett ér-
tesülés folytán kijelenthetjük, hogy tekintve a
kedvezőtlen időjárást, Nagyváradi egészségi ál-
lapota a legkedvezőbb, amennyiben semmiféle
betegség, járvány alakjában fel nem lépett.
Egy difteritisz két skarlátos beteg van ugyan a
városban, de már ezek is javuló félben vannak.

* **Uj magyar honpolgár.** A belügyminis-
ter értesíti Biharvármegyét, hogy Rédei
Richard Ferencz eredetileg porosz alattvalót,
vérszoci birtokost a magyar állampolgárság
kötelékébe felvette.

* **Az érmelléki községek jogos panasza.**
Szent-Jobb környékén fcvő több község, ugy-
mint: Hagymádfalva, Csanács, Poklostelek,
Sárszeg, H.-K.-Szent-Imre stb. már huzamos
idő óta zár alatt vannak a sertésvész miatt,

holott már 4 hónap óta semmiféle betegülés
a hasznos háziállatok között elő nem fordult.
A választási campagne alatt csak megvultunk
valahogy, nem zavart bennünket senki; de most
egyszerre kinyit Pandora vészthozó szelenczéje
s a községeknek nyakára zudítja a végrehajtók
kérlelhetlen seregét, kik kiméletlen szigorral
lefoglalják és elköttyvetélik a szegény, kiszarolt
nép vagyonkáját. Nem hiányzik ugyan az adó-
fizetőkben a jóakarát, de nincs képessége azt
a sok mindenféle egyenes és nem egyenes adót,
közköltőt, utadót, kéményspreést, legelőadót és
a legutóbbi időben sürgetett gyerekadót kifi-
zetni; mert egyik jövedelmi forrása a hasznos
háziállatok tenyésztete, azokat leginkább értéke-
sítheti helyben és leghamarább lát pénzt; míg
szerény természetű vagy a családja emésztli föl,
vagy pedig a nyomott árak miatt, a teljesen
rossz utak és hónapokig szünetelő közlekedés
miatt egyáltalában el nem adhatja. A gazdák
ezen szomorú helyzetét nem veszi ugylátszik
komolyan senki és nincs érke azok jogosult
panaszjajai iránt; avagy miképp magyarázható
az, hogy p. u.: Csanács előjárósága már 3
hónappja, hogy bejelentette a zárlat alóli fel-
oldás iránti javaslatát és kérelmezte a zárlat
megszüntét; mindamelllett a hatóság részéről a
szegény adófizető nép beláthatlan kárára mind-
eddig semmiféle intézkedés nem történt. Miben
keresendő a baj oka? Kit terhel a mulasztás?
Valószínűleg a nembánomságnak lesz része benne;
nemkülönbön azon törhetlen állapotnak is, hogy
hatósági állatorvosunk nincs. Ajánljuk teljes
bizalommal panaszainkat szeretve tisztelt és
erélyes alispán urunk becses figyelmébe és kér-
jük sürgős intézkedését.

* **Gyászrovat.** Bihar i Károly helybeli
csizmadia tegnap hosszas szenvedés után 38
éves korában meghalt. Temetése, melyet a
báró Hirsch Mór-egylet rendez, f. hó 23-án
d. u. 3 órakor lesz.

* **Megfogadta.** Hegedüs Mihály bihari
lakos, gazda ember 30—40 év körüli, család-
os, vadházasságban élő nejevel folyton czivódásban
élt, — úgy mondják; legutóbb is így történt
s ez annyira elkészerítette az embert, hogy
péntek délután 4 órakor, míg neje Nagyvára-
don járt, a padláson felakasztotta magát. A
házban lakók elég jókor észrevették, mert még
akkor rugott is többször, mire azonban a köz-
ségházától az előjárók megérkeztek, hogy le-
vágják, már halva volt. — Érdekes a dologban
az, hogy neje, mielőtt elindult volna Váradra,
azt mondá az urának: mire hazajön, akassza
fel magát! — Meg is tette.

* **Véletlen szerencsétlenség a tatarosi
asphalt telepen.** F. hó 15-én baromlaki szüle-
tész Kasák Pál napszámot ki a tataros-czi-
gányvölgyi gyártelepen asphalt fejtéssel volt
elfoglalva, a ráomló part agyonzúzta. A szeren-
csétlenségért senkit okolni nem lehet, mert a
szegény munkás saját vigyázatlanságának lett
áldozata. — Halálát özvegye s kis kora árva
siratják, kikről azonban a gyári igazgatóság
buzgalmából létrejött segély és nyugdíjalap
kellőleg gondoskodik. — A szerencsétlenül járt
munkás összeroncsolt testét a gyári tisztség és
az összes alkalmazottak megható részvéte mel-
let ünnepélyesen temették el.

* **A kik a maguk sirját ásták.** Egy plo-
sici (temesmegyei) oláh parasztagazda kutat ása-
tott az udvarán Ráth András és Galatovics
Kristóf kőműves-legényekkel. A homokos réteg-
ben könnyen ment a munka és a legények
két napi ásás után már kilenc méternyi ro-
jutottak a föld alá. Szombaton, e hónap 19-én
délután újra leszálltak a kutba, hogy
folytassák az ásást. A mikor leereszkedtek, a
homokos talaj hirtelen süppedni kezdett, majd
oldalt nagy robajjal bedőlt a kut fala. A ho-
mok előbb derékig, azután nyakig elfődte a
munkásokat. Panaszos kiáltásaikra a környék
népe odagyűlt a kut nyílásához és vödröket,
köteleket eresztett le. Mindez azonban nem
használt, mert néhány perc múlva egy har-
madik homokomlás egészen eltemette őket.
Pár perczig rémesen hangzott fel a föld alól
az eltemetettek jajreszekelése, azután csöndes-
lett minden. Egy szerb legény létrán leeresz-

kedett a kutba, de maga is majd beleesett,
mert a létra eltört alatta. Felülről azonban kö-
telet dobta utána és nagynehezen kihúzták. A
szerencsétlenség hírére odasiettek a kuthoz az
eltemetett kőművesek hozzátartozói és kéztörölve
siratták halottjaikat. Késő estig dolgoztak a
kut körül, míg végre sikerült kideszakázni az
oldalait és kiásnia a kőművesek tetemeit. A sze-
rencsétlenség, a kik közös sirjukat maguk ásták
meg, még akkor is tölve fogták egymást. A
vizsgálat kiderítette, hogy a földomlást a mun-
kások hanyagsága okozta, a kik, ha szokás
szerint kitéglázzák a kutfalakat, megakadályoz-
hatták volna a szerencsétlenséget.

* **Elfogott tolvajbanda.** Gyapju községben
és a szomszédos tanyákon és falukon már rég-
óta garázdálkodott egy cigány kompánia. Napi-
renden voltak a lopások, betörések. A gyapju
csendőrsnek a napokban sikerült a banda
három főkolompósát, a híres Rézműves és
Rostás cigányfamilia virágát elcsipni. Egész
sereg lopás bizonyult rájuk s kifűnt, hogy ők
veszélyeztették a környék közbiztonságát. Teg-
nap kísérték be a nagyvárad kir. ügyészség
fogházába Rézműves Sándor, Montyán Károly
és Rostás János cigányokat. A Farao-ivadé-
kok nagy óbégatást csináltak, mikor a hűvösre
helyezték őket.

* **Dijbirkózás.** A czirkuszban tegnap este
dijbirkózás volt. Egész nap hirdette az
igazgató, plakátokon, hogy Demeter Mihály
bolgár kertész birkózik Tachel Antal akroba-
tával. Demeter nem jelent meg a körönd-
ben, hanem helyette Kiss Mihály vasuti
munkás mérközött meg Tachelal s a 10 percznyi
dülakodás után Tachel lett a győztes. Holnap-
után, ha jelentkező lesz, ismét tartanak dij-
birkózást.

* **Rendőri hírek. Elveszett járlatok.** A
nagyvárad rendőrségénél tegnap két csa csi
passzus eltévesztéséről tettek jelentést. A ren-
dőség felhívja a megtalálót, hogy az iratot
adja át a rendőrségi hivatalnak. — *Utczai bot-
rány.* Két markos ember, Bélfenyéri Gergely
és Herényi István csinos botrányt rögtönöztek
tegnap a kispiacson. A nagy közönségnek nem
is igen volt egyhamar, ilyen látványosságban
része. A kispiacson posztoló rendőr, azon
vérezen bekísérte őket a rendőrséghez, hol le-
zárták mindkettőt. — *Ellopott ezüst óra.* Ke-
lemen Jenő főhadnagy lakásáról, tegnap egy
ezüst órát és lánczot ismeretlen tettesek el-
loptak. Jelentés tétetett a rendőrségnek, hol a
tettes kiderítése iránt megtették a kellő intéz-
kedéseket. — *Talált karperecz.* Tegnap a nagy-
várad rendőrkapitányi hivatalhoz, egy ezüst
karpereczet vittek fel. Tulajdonosa kellő
igazolás mellett átveheti a nevezett hivatalnál.
— *Késelő atyafiak.* Dulus Illye és Kuk Tó-
gyer, egy nagypiaczteri koresmában összevesz-
tek. Dulus kést rántott elő és Kukkot súlyo-
san megsebezte. Az elősiető rendőr mindkettőt
bekísérte a rendőrkapitányi hivatalhoz. Dulus
most tette felett, a börtönben elmékedik. —
Kabát nélkül maradt diák. A kőfaragó utczai
Szent-Miklós intézetből, ismeretlen tettes egy
VII-osztályu tanuló nagy kabátját ellopta. A
kabát nélkül maradt diák jelentést tett a ren-
dőrségnek.

EGYESÜLETEK.

Dijnokok gyűlése. F. hó 19-én este 6
órákor tartatott meg az országos dijnok-egy-
let és nyugdíj-intézet nagyvárad fiókja immár
harmadik havi választmányi ülése, melyen több
apró ügyön kívül a rendes évi közgyűlés tár-
gyait tárgyalták; főbb mozzanata a gyűlésnek
a *diszelnök* választása lesz, a midőn is még
több tisztviselőt, részint új, részint megürese-
dett állásokra választanak. A gyűlésre nemcsak
a rendes tagok, hanem az összes nagyvárad
dijnokok meghívotnak, e czélelől elnök a kö-
vetkező felhívást bocsájtotta ki. *Az összes
nagyvárad dijnok urakhoz!* Az országos
dijnok-egylet és nyugdíjintézet nagyvárad fiókja
f. évi december hó 27-én, azaz vasárnap
d. u. fél 2 órákor tartja meg rendes évi köz-
gyűlését a vármegyeház kistermében, a melyen
a tárgyak a következők lesznek: 1. *Diszelnök
választás.* 2. Elnöknek a választmányyal
egyetemben eddigi ténykedéséről való elszámo-

lása. 3. Alelnök választása. 4. Egy megüresedett választmányi hely betöltése és ezek folytán netán megüresedő tiszti állások betöltése. A midőn szerencsém van az igen tisztelt kartárs urakat erről e kelyen is értesíteni; igen kérem, miszerint minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. Kelt Nagyváradon, 1896. december 20. *Szilassy* György, főok-egyl. elnök.

Jóváhagyott alapszabályok. A belügyminiszter a kötegyáni II. temetkezési egyesület módosított alapszabályait helybenhagyta s leküldte Biharmegye alispánjához.

Értesítés.

A »nagyváradai zenekedvelők egyesülete« zenekarának gyakorló próbái a karácsonyi ünnepek alkalmából f. évi december 24-ikétől január 4-ikéig szünetelnek.

A zeneiskola növendékei részére az első évharmadról az »Időszaki értesítő« folyó hó 24-ikén, (csütörtök) délelőtt 11 (tizenny) órakor a zenekedvelők egyesületének helyiségében (Nagypiacz-tér, községi polgári fiúiskola II. emelet) osztatnak ki.

A zeneiskolában a tanítás december 24-én délután, 25, 26, 31. és január 1-én egész nap szünetelni fog.

Nagyvárad, 1896. december 21.

Réz Mihály,
igazgató.

IRODALOM.

— Vettük a következő kötetet **A Magyarországi Kath. Egyesületek Első Országos Kongresszusa.** A végrehajtó bizottság megbízásából kiadja. Győr és Ódön a kongresszus titkára. Ára 80 kr. Kapható Budapesten, a kath. kör irodájában. Koronaherczeg-utca 17 sz.

Igazságszolgáltatás.

A „Vulturul“ sajtópere.

— Esküdszéki tárgyalás. —

A nagyváradai esküdszék tegnap tartotta meg **Pacurariu** István nagyszabeni ügyvéd által a »Vulturul« című élelapon szerkesztője: **Ardelean** Jusztin ellen.

Az esküdszék a következőképpen alakult: Rádl Ódön ügyvéd, Sziládkai Ernő szabó, Barts Arthur háztulajdonos, Stark Gyula isk. igazgató, dr. Komlós József ügyvéd, dr. Nemes Imre reál. tanár, Sonnenfeld Adolf kereskedő, Czegléd Sándor vendéglős, Molnár Lajos gyógyszerész, Élő János kereskedő, Patta Manó mű-órák, Molnár Imre tanár, Kovács Béla ügyvéd és Moskovics Mór gyáros.

Erdemesnek tartjuk fölemlíteni, hogy ez idén a tegnapi tárgyalás esküdszéke volt a leg-tarkább, amennyiben 3 ügyvéd, 2 tanár, 1 tanító, 1 gyógyszerész, 2 kereskedő, 1 szabó, 1 vendéglős, 1 birtokos, 1 órák és egy gyárosból állott. Vallásukra nézve pedig 8 r. kath. 2 ágostai és 4 izraelita volt.

A tárgyalást Millye Gyula vezette. Szavazó bírák voltak: K. Nagy Sándor és Fassie, jegyző ifj. Kocsán János, tolmács: Nesztor Alajos, vádló Bösörményi Géza.

A vádlevél.

Elnök elrendelte a bizonyító eljárást, mely a vádlevél felolvasásával kezdődött. Ebben elő van adva, hogy **Pacurariu** István szabeni ügyvéd pinczéjéből több palack bor és gyümölcsfélék veszték el. A gyaru a nevezettel ugyancsak egy épületben lakó »Vulturul« kereskedőczég egyik alkalmazottja ellen irányult s mivel e czégnél már több ízben tűz is ütött ki, mint közveszélyest feljelentette a rendőrségnél. Erre aztán megtámadta a nevezettet a »Tribuna« s nem maradt tőle távol a nagyváradai »Vulturul« sem, mivel állítólag az egész rendőri feljelentésnek nem volt más czélja, csak hogy »ez ügyvéd kutya-kölyök, ki már számos juhról nyuzta le a gyapjút s a kereskedőczég jövedelmét akarja elrabolni.«

Mikor a sértett e kitételek visszavonását

kérte, újabb sértésekkel halmozta el, a »Vulturul« ez évi márczius 22-ik számában. Ilyen körülmények között lett megindítva a sajtó-pör.

A vádlott megjegyzései.

Vádlott tiltakozik a fordítás hitelessége ellen, kéri azt a tolmácsal lefordíttatni.

T o l m á c s »elrabolni« szót »elvonni« érteleme magyarázza, a kutya-kölyök szót pedig, az ügyvéd kicsinyítésének, vagyis ügyvédecskének tartja.

P a n a s z o s ügyvédje ezután megengedi a legszélesebb körű bizonyítást, a vádak beigazolására vonatkozólag.

V á d l o t t: Mit sem tud bizonyítani.

Bösörményi Géza vádbeszéde.

Panaszos ügyvédje Bösörményi Géza jeles beszédjével, állandóan lekötötte a hallgatóság, valamint a törvényszék és az esküdszék figyelmét. Beszédében kifejtette, hogy a cikknek nem volt más intenciója, mint lehetetlenné tenni s támadni azt az embert, ki nem tart az oláh tulzókkal. És megtámadta a »Tribuna« után a Vulturul is oly durva módon, mely Pacurariu István ügyvédi hírnevét veszélyeztetik. Bizonyítja továbbá, hogy ezek a vádak nem felelnek meg a valóságnak, éppen azért kér elégtételt, e nemtelen támadásért, ez elégtételt pedig csak akkor kapja meg, ha az esküdszék kimondja vádlottra a vétkest.

Ardelean Jusztin védekezése.

Mindenekelőtt egy pár kitételez reflektál, melylyel a vádló csak hatást akar gyakorolni az esküdszékre. Bizonyítja, hogy panaszos a legnagyobb tulzók közé tartozik, mert a szászokkal és a németekkel tart. Nemrég volt Nagy-Szebenben s megtudta, hogy panaszos, ki a nagy állameszméknek hiva, azt a kitéletet használta, hogy »kutya magyar!« Attér ezután a cikkre instálom alásan csak szójták az egész inkriminált közlemény, enélkül instálom nem is lehetne élelapon szerkeszteni — ugymond.

Az a kitétel pedig, hogy »éhes ügyvéd« nem talál becsületsértést, mert lehet valaki éhes gyomorral is becsületes, viszont jólakva pedig gazember. A kutya-kölyökben, — a mit csak sajtóhibának tart — éppen nincs becsületsértés, mert mi a kutya tek. esküdszék? Nemde a hűség jelképe? Tehát instálom alásan, ebben nem látok sértést a magam részéről, még akkor sem, ha azt mondtam volna, hogy »számár.«

Ezután a tudatlan szedőket okozza, mert az összetett szó közé kötjelet alkalmaztak, a mi a szónak egész más értelmet adott. Kéri felmentését.

Ezután Bösörményi Géza röviden válaszol a panaszos védelmére. A vádlott viszonzválaszt terjeszt elő.

Elnök szintén összegezte a tárgyalás eredményét s felteszi a kérdőpontokat.

A verdikt.

Fél órai tanácskozás után az esküdszék a következő határozatot hozta:

Kiadója és szerkesztője-e a vádlott az inkriminált közleménynek? **12 igen.**

Foglaltatik-e az inkriminált közleményben rágalmazás? **3 igen, 9 nem.**

Foglaltatik-e becsületsértés? **2 igen, 10 nem.**

Vétkes-e a vádlott rágalmazásban? **3 igen, 9 nem.**

Vétkes-e becsületsértésben? **6 igen, 6 nem.**

Ezek után a törvényszék vádlottat a vádalól felmentette és a költségek megtérítésében a magánvádlót elmarasztalta.

A holnapi sajtótárgyalás. Holnap ismét dolga lesz az esküdszéknek. **Genecz** Kálmán és **Seinic** Miksa által, **Brankovics** György és **Szepesy** Pál ellen indított sajtóper fog tárgyalás alá kerülni. Millye Gyula elnökléte alatt szavazó bírák lesznek: **K. Nagy** Sándor és **Fassie** Tódor. Jegyző: **Linczinger** Gyula. A panaszosokat **Szele** József aradi ügyvéd fogja képviselni.

IPARÜGY.

Iparos segédek választó gyűlése.

F. hó 20-án, vasárnap a tüzoltó laktanyában tartatott meg Gerő Armin iparhat. biztos elnöklése alatt az ipartestület békéltető bizottsága és az ipartestületi betegsegélyző pénztári kiküldöttek segédtagjainak választása.

Jegyzők voltak: az ipartestület részéről: **Jankovich** János, iparrest. főjegyző; a betegsegélyző pénztár részéről: **Tenkei** József, titkár.

A választás eredményéről a következőkben számolunk be.

A békéltető bizottságba rendes tagokul bevásztattak: **Fazekas** Lajos, ifj. **Zonda** György ács; **Kiss** András, **Pintér** Tamás, f. szabó; **Vetési** Lajos, **Molnár** Zoltán, szürszabó; **Budai** László, **Orosz** János, **Fekete** János, asztalos; **Szilágyi** Sándor, **Szabó** Lajos, lakatos; **Neuhauser** Károly, **Ujvári** Géza, bádogos; **Rubitsék** Gyula szíjgyártó; **Koch** Károly szobafestő; **Morvai** Vilibald kéményseprő; **Rottensteiner** József, **Mónus** Sándor, **Oláh** István, eszmadia; **Weisz** Jakab, kárpitos; **Kovács** István, **Kiss** Ignác, cipész; **Gönczi** Gyula kályhás; **Nagy** János, fodrász; **Hoédl** János, kádár; **Czika** József m. szabó; **Szücs** Ferenc kovács; **Gondos** Ferenc nyerges; **Helibrand** Károly mázoló és **Misik** Sándor, kőműves. — Póttagokul: **Tóth** Zsigmond eszmadia; **Sarkadi** István, cipész; **Mogyorósi** Kálmán asztalos; **Balázs** Sándor szücs; **Szakáts** István férfi-szabó; ifj. **Milibák** József sütő.

Betegsegélyző pénztári kiküldöttek bevásztattak: a békéltető-bizottságba bevásztattak, továbbá: **Betnyák** György, **Billek** János, **Major** Dezső, **Denderle** Antal, **Balcsó** István, **Nagy** Lajos, **Pintér** János, **Csobán** József, **Markó** Imre, kőműves; **Pál** István, **Juhász** Béla, **Fenesi** Sándor, **Dobos** József, **Szutor** Lajos, **Andersz** Rezső, **Körmendi** Ferenc, asztalos; **Szabó** Károly, **Weisberger** J., **Bertóthy** D., **Havasi** B., **Szabó** A., **Okos** Béla, mázoló; **Grósz** Emil, **Klein** Sándor, szobafestő; **Lakatos** Mihály, **Giba** Lajos, **Bereczky** Géza, **Heizer** Ferenc, **Szabados** Lajos, **Schenker** Gusztáv, f.-szabó; **Rogoz** Imre, **Oláh** Lajos, könyvkötő; **Hármas** János sütő; **Papp** Endre, **Dobozi** János, **Sándor** János, **Gyulyás** Lajos, **Sztarill** János, lakatos; **László** Ferenc Nagy Imre, fodrász; **Tomantsek** Ferenc, borbély; **Antal** István, **Rottensteiner** István, **Szilágyi** József, **Varga** Sándor, **Kurucz** Gyula, **Gönczi** Imre, eszmadia; **Szolga** Ferenc, **Szolga** Sándor, ifj. **Barza** József, kárpitos; **Rokreim** László, **Dregán** János, **Balogh** Ferenc, szürszabó; **Lujekovits** Béla m.-szabó és **Lévai** László fazekas.

Iparosok vasárnapja.

Vasárnap volt az iparossegédek tanfolyamán az 5-ik felolvasás, melyen **Váraljai** S. úr az 1848—49-iki szabadságharczról értekezett.

A nagyszámú hallgatóság között a szép nem is képviselve volt.

December 27-én dr. **Tóth** M. »A közetek keletkezéséről, vízi és tölvi közetekről, kőbányászatról, kőcsiszolásról« tart előadást, bemutatta néhány biharmegyei hegységnek általa mintázott szelvényeit.

TAVIRATOK.

A „hirhedt“ mandátum.

Budapest, december 21. (Saját tud. táv.)

A képviselőház II. bíráló-bizottsága ma délelőtt 10 órakor kezdte tárgyalni a **Lukács** László pénzügyminiszter egri mandátuma ellen benyújtott peticiót. Ezen bizottság elnöke **Feszt** Lajos, jegyzője **Morzsányi** Károly volt. A kérvényt **Csutorás** László és dr. **Alföldi** Dávid egri ügyvédek adták be. Vádlók ügyvédje: dr. **Kanitz** Dezső egri ügyvéd; védő: dr. **Darvas** Fülöp.

A kérvény különösen vesztegetés és hivatalos korteskedés miatt kéri a választás megsemmisítését. Korteskedett a főispán, a tanfelügyelő, a postafőnök stb. Egy-egy szavazat ára: 25-, 50-, 60-, 100 frt volt.

A tárgyalás megkezdése előtt *Komjáthy Béla* bizottsági tag felveti a kérdést, hogy miután ő unokaöccse a főispánnak, a ki ellen a vádakat emelik, lehet-e résztvennie a bizottsági ülésén.

Ugy az elnök, mint a bizottsági tagok kijelentik, hogy a bizottsági ülésen igenis résztvehet annál is inkább, mert a szabályok külön megállapítják az érdekeltségi eseteket s egyébként is megbiznak *Komjáthy*-ban.

A bizonyító eljárás során hit alatt is igazolják a kérvényezők, hogy 12 polgár megvesztegetett, egy halott leszavazott s számtalan más eset volt, melyekből kitűnik, hogy *Lukács* 470 szavazatot sem kapott.

A délutáni tárgyaláson dr. *Darvay* védő beszélt. Beszéde eltartott este 8 óráig. A tárgyalást folytatják.

Elhunyt törvényszéki elnök.

Budapest, december 21. (Saját tud. táv.) *Bogisich Mihály* budapesti törvényszéki elnök ma reggel szívszélhűtésben hirtelen meghalt.

Kirabolt városi pénztár.

Segesvár, decz. 21. (Saját tud. távirata.) Tegnap éjjel a város pénztárába ismeretlen tettesek betörttek és onnan nyolc ezer forint készpénzt elvittek. A lopást csak reggel vették észre, mikor a tisztviselők a hivatalba mentek. *Seraphine* városi pénztáros irodájának a szabadba nyíló ajtajáról a lakat le volt reszelve. Benn az irodában nyitva találták a pénztáros iróasztalát és *Wertheim*-szekrényt. A tolvajok ugyanis az iróasztalból kivették a kulcsokat és a szekrény zárait kényelmesen felnyitották.

A lottó- király Amerikában.

Budapest, december 21. (Saját tud. táv.) *Farkas Menyhért* Amerikába vándorolt, ott folytatja viszontagságos életét. Ohio tartományban gőzerőre berendezett *Lutorgyárat* alapított, mely fényesen megy.

A resiczai bányarobbanás.

Resicza, decz. 21. (Saját tud. táv.) Annak a rendkívül erős bányalég robbanásnak, mely a szorgalmas és virágzó délvidéki bánya városkára annyi nyomort és gyászt hozott végzetes meglepetésül a közelgő szent ünnepekre, még csak most bontakozik ki borzasztóan megdöbbentő képe a rombolás és pusztulás színterén az összeomlott tárnákban.

Iszonyu pusztítás esett itt a föld alatt, melyhez foghatót alig mutathat fel *Magyarországon* a szerencsétlenségek krónikája.

A végzetes robbanás pénteken este történt a *Széchenyi* tárnában. E napon 130 ember volt az aknában s ezek közül eddig előkerült 34 halott és 21 súlyosan sebesült, a többi, kiket eddig meg nem találtak bizonyosan mind ott veszett. A mentés nehezen halad, mert a tárna egyrésze még egyre ég s csak az *Almássy-tárna* felől közelíthető meg.

A mentést *Balajthy* főbányabiztos vezeti. A vizsgálatot szintén megindították. Valószínű, hogy egy bányalámpa lángja okozta a robbanást.

A társaság kára felül van a négy-százezer forintot.

A fájdalomtól és nyomoruságtól sújtott nép ma a hatóság emberei ellen fordult. Hire ment ugvanis, hogy az urak a sebesülteket is eltemetik. Elevenen teszik a sírgödörbe. Az előjáróknak ugy kellett kiásni a földből egy koporsót s felszaggatni a födelét és megmutatni a holttestet, hogy higgyenek a halálában. Resiczára ennek folytán csendőrség érkezett.

Közönség köre.

Köszönet-nyilvánítás.

Mindazon rokon, jó barát és ismerős, kik felejthetetlen férjem elhunyt alkalmából ugy a magam, mint gyermekeim mély fájdalmát részvétükkel enyhíteni sziveskedtek, fogadják ez uton, úgy a magam, mint az ő hálás köszönetüket.

Nagyvárad, 1896. december 21.

Özv. *Grunwald Henrikné.*

KÖZGAZDASÁG.

A méhek tisztuló kirepülése. Nyüzsgő tevékenységre ébreszté a megegyhült lég a téli álomban nyugvó méhecskéket, melyek szélesenedes idő. 11. R.º meleg mellett vigan végzik e hó 20-án tisztuló kirepülésüket. A méhész gyönyörrel szokta hallgatni a nyárra emlékeztető é mormolást, a köpük élénk, csengő zsongását, mely egy pillanatra újra életet varázsol a különben oly néma, oly elhagyott méhes tájára . . . Alkalma nyílik ilyenkor egy

futó pillantást vetni a teelés eddigi állapotára: örül, ha csekély a veszteség; tiszták a lépek; vidorak a bogarak. Álmélkodással látja, hogy az égbolt egy csalfa mosolya; az oly borús oly érdes téli napnak egy két enyhe órája már mily szorgalomra buzdítá védenceit: hogy esnek neki megholt s aláhult testvéreiknek; rögtön temetést rendeznek, amint nagy erőlködéssel cipel mindenik egyet-egyét a röplyük elé s ott vagy mindjárt aláhullatja vagy még szárnyra kelve a lábaival megragadott terhet több méternyire elviszi. Végre a friss lég által megújulva, felüdítve mind visszavonul megtisztult lakába s előlötti örömet általános, örvendező zajongással ünnepli . . . mely aztán mindinkább csendesül, míg lassan egészen elhal. A méhész pedig reménynyel tekint a jövőbe, tudván, mily nevezetes és jótékony szerepe van a téli kitisztulásnak a méhek életében.

Szerkesztő postája.

A „Szabadság“-nak. Nem volt tudomásunk eddig arról, hogy *V á z s o n y i* (*Weiszfeld*) *Vilmos* a *Pesti Hirlap* (V. V.) jegye alatt ismert radikális publicista, a *Kossuth*-párti képviselőjelölt és a demokrata párt vezetője, a »S z a b a d s á g«-nak, a biharmegyei szabadelvű párt hivatalos lapjának munkatársa. Gratulálunk hozzá és kívánjuk, hogy minél többször írjon hasonló cikkeket a »Szabadság« hasábjain.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A millenniumi kiállításon az összes cognac gyártmányok között egyedül e cognac lett kitűnőnek taláva.

Bevezetve a monarchia összes nagykereskedéseiben. A legtöbb

tiszti étkezde szállítója.

Francia Cognacgyár
Janky és Társa, Nagyváradon

ajánlja tiszta borból desztillált

ó-cognacját

Főraktár Nagyváradon:
Janky Antalnál.

315—1—3

Kitüntetve az 1896. évben rendezett országos kiállításon kiállítási éremmel.

STERN IGNÁCZ

kész férfi-, gyermek-ruha és szabó-üzlete
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy üzletemet a téli idényre nagy választéku mindennemű kész férfi- és gyermek-öltönyök, felöltők- és téli-kabátokkal rendeztem be.

Nagy ruha-raktáram cikkeit csak saját műhelyemben készítetem, miért ugy minőség, mint az árak tekintetében bármely budapesti vagy bécsi gyári raktárakkal kiállok a versenyt.

Egyszermind van szerencsém tudatni, hogy bel- és külföldi ruhaszövevényeim már megérkeztek, melyekből mérték szerinti mindenféle öltönyök, felső kabátok, téli kabátok

több kiállításon kitüntetett saját műhelyemben készültek.

E czélből egy elsőrendű szabászszal rendelkezem, ki tapasztalatait a bel- és külföld nagyobb üzleteiben szerezte meg. Elegáns szabás! pontos kiszolgálás! és a legolcsóbb árakat előre biztosítva, maradtam kiváló tisztelettel

STERN IGNÁCZ, NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

279 9—25

Kitüntetve a nagyváradi orsz. segéd- és tanoncz kiállításon ezüst oklevéllel.

Megrendelések 24 óra alatt.

Városi és utazó bundák.

21 üdület.

Szolid kiszolgálás olcsó árak

Aranyi és Róth

Nagyvárad, Zöldfa-utca, áruház 36. sz.

808-3-5

Ajánlják a közeli *karácsonyi* és *ujévi ünnepekre a legalkalmasabb ajándéknak*

A legjobb minőségű

női-, férfi-, és gyermek-czipőket, Galoschnikat (sárczipő)

fehérnemű, gallér, és kézelőket,

kalapok, sapkák nyakkendők és esőernyőket

alsó ingeket

a legolcsóbb árakban.

Különlegességek:

zsebkendők és nyakkendőkben.

21 üdület.

3) 17-26 **Gyors és biztos segély**

gyomorhaj és annak következményei ellen!!

A legjobb és leghatásosabb gyógyszer az egészség fenntartására, a nedv és vérek tisztítására és tisztántartására és jó emésztés elyidőzésére a már mindenütt ismert és kedvelt

dr. ROSA-féle életbalsam.

A legjobb és leghatékonyabb gyógyfűvekből legodonosabban elkészítve, igen hatásosnak bizonyult emésztési nehézségeknél, gyomorgörcsnél, étvágytalanságnál, savanyu büfögésnél, vértolulásnál, aranyeres bántalmaknál stb. stb. Ezen kitűnő tulajdonságainál fogva, biztos és jónak bizonyult háziszerré vált.

Ára egy nagy üvegnek 1 frt, kis üveg 50 kr. Több ezer elismerő és dicsőítőirat van kitéve szíves betekintés végett.

Ovás! Csalódások elkerülése végett mindenkit figyelmeztetek, hogy minden üveg az egyedül én általam eredeti előírás szerint készített, dr. Rosa életbalsama, bék kartonba van begöngyöltve, melynek hosszoldalán »Dr. Rosa életbalsama, B. Fragner gyógyszerára a »fekete snhoz«, Prága 205-III. felirással van ellátva, német, cseh, magyar és francia nyelven, homlokzatán törvényszéki leg bejegyzett alábbi védjeggyel. — Dr. Rosa életbalsama valódi minőségben kapható a készítő főraktárában

Fragner B., Pógszertárban »zum schwarzen Adler« RAGA 205-III. szám. Budapestben Török József gyógyszerárban »n.«. Az osztrák-magyar birodalom valamennyi nagyobb gyógyszerára raktáron tartja ezen életbalsamot. Ugyanott kapható:

Prágai egytetemes házikenőcs

mindennemű gyuladás, seb és daganat ellen, több ezer köszönő irat által biztos hatásának elismert szer.

Biztos sikerrel alkalmazható gyuladásoknál, tejszékesséknél és gmlökeményedésnél a gyermekválasztásnál; kelevényeknél, vérgaganatnál, genyesedésnél, pokolvárnál, körömdaganatnál, kézen vagy lábón előforduló körömméreg ellen, keményedéseknél, daganatoknál, mirigydaganatoknál, elzsírosodásnál stb. Linden gyuladás, daganat, keményedés a legrövidebb idő alatt meggyógyíttatik; ha azonban genyedés állt be, akkor a daganat legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül kiszívatik és meggyógyíttatik.

25 és 30 kros dobozokban.
Ovás! Minthogy a »prágai egytetemes házi kenőcs« igen gyakran hamisítottatik, mindenkit figyelmeztetek hogy eredeti alárás szerint csakis nálam, készítettik. Az csakis akkor valódi, ha a sárga órczodobozban, melybe töltetik, vörös használati utasításban (9 nyelven van nyomva) és kék kartonba, mely a fentebbi védjeggyel van ellátva, van göngyöltve.

Fül-balsam. A legkipróbáltabb és számtalan kísérlet által kitűnőnek bizonyult gyógyszer nagyothallók és siketek gyógyítására 1 üvege 1 forint.

ERŐDI H. cukrászata

Nagyvárad, fő-utca.

Elvállal és pontosan teljesít, úgy helyben, mint vidéki mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket

mérsékelt árak mellett.

Vidéki rendelések gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében rendes időken és sértetlen állapotban érkeznek. Ugyanott mindenféle

karácsonyfára való

h a b e z u k o r k á k

és más diszeket valamint

d i s z - b o n b o n i e r e k

mérsékelt áron kaphatók. 294 10-10

Karácsonyra!

Van szerencsénk a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlani

Karácsonyfára való diszek

rendkívül nagy választékban

legolcsóbb árakon.

Legfinomabb **bonbonok, cukorkák** mindig friss minőségben.

A közelgő karácsonyi ünnepekre **Bonbonierek, kassetták** eredeti árakon. **Gyümölcs-kenyér** friss minőségben. **Alacs, Dobos, Mokka, Vecsera, Pischinger** tortákat a nagyérdemű közönségnek legjobban ajánljuk.

Postai szétküldést pontosan eszközöl

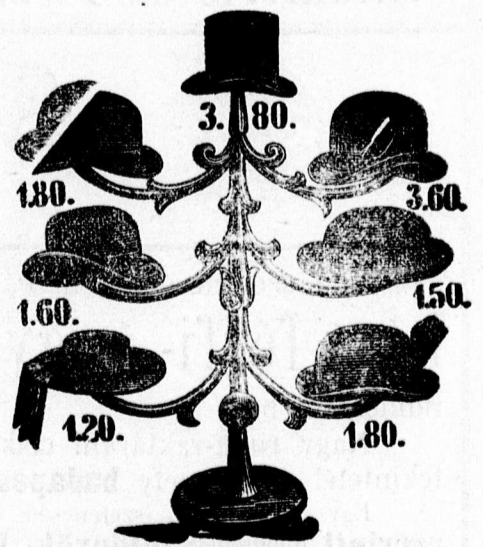
Alacs és Ritter

cukrászdája.

300-9-14

Mindennemű téli sapkák nagy választékban. Kalapok 50 krtól feljebb.

Férfi- és gyermek kalapok

minden színben és alakban legjutányosabban kapható

Leitner Lázár

kalap-, czipő és férfi-divatáru házában, Nagyvárad, Zöldfa-utca, a Zöldfa-kávéházzal szemben.

269 5-15